

IN MEMORIAM

KRUNOSLAV PRANJIĆ (1931 – 2015)

Krunoslav Pranjić rođen je 7. siječnja 1931. godine u Zenici, a umro 8. svibnja 2015. u Zagrebu. Srednju školu završio je dijelom u Visokom (kod franjevaca), dijelom u Travniku (kod isusovaca), a dijelom na zeničkoj gimnaziji. Studij kroatistike te ruskoga jezika i književnosti završio je u Zagrebu 1954. godine, a već od 1956. počinje raditi na Filozofskom fakultetu u Zagrebu kao asistent profesoru Ljudevitu Jonkeu. Bio je nasljednik prof. Ljudevita Jonkea na mjestu predstojnika Katedre za suvremeni hrvatski književni jezik. Godine 1975. utemeljuje na Odsjeku za kroatistiku Katedru za stilistiku, kojoj je bio predstojnik sve do umirovljenja 2001. godine. Školsku godinu 1968/1969. proveo je na Kalifornijskom sveučilištu u Berkeleyu, a 1976/1977. i 1992/1993. na sveučilištu u Amsterdamu. Doktorirao je 1967. temom *Jezik i stil Matoševe pripovjedačke proze*. Bio je vrlo rado viđen gost predavač na svim hrvatskim i na tridesetak inozemnih sveučilišta.

U svom tekstu pod naslovom *Jedan akademski curriculum*, pisanome povodom umirovljenja profesora emeritusa Krunoslava Pranjića, kolega Krešimir Bagić, Pranjićev nasljednik na mjestu predstojnika Katedre za stilistiku Odsjeka za kroatistiku na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, napisao je da se Pranjić u svakom svome tekstu "pojavljuje u dvojnoj ulozi – kao stilističar, tj. onaj koji analizira tuđi stil, i kao stilist, tj. onaj koji pritom pomno kreira vlastiti stil. Njegov je diskurz prepun jezičnih igara, figura, ekspresivnih izraza, duhovitih formulacija, razgovornih frazema...". To da se pokojni prof. Pranjić, naš dragi Kruno, u gotovo svakom svome tekstu doista pojavljuje i u ulozi stilističara i u ulozi stilista doista je njegova bitna i najoriginalnija osobnost. Kruno je naime sve svoje tekstove brusio i pomno cizelirao, katkada jednako pomno, pa u nekim slučajevima možda čak i pomnije od autora tekstova koje je lingvostilistički analizirao. Ta je osobnost obilježila sve njegove autorske knjige, od kultne knjige *Jezik i književno djelo* (objavljene u tri izdanja: 1968, 1972. i 1985), preko monografije *Jezik i stil Matoševe pripovjedačke proze* (1972) do knjiga *Jezikom i stilom kroza književnost* (1986. i 1991), *Iz-Bosne k Europi* (1998) i *O Krležinu stilu & koje o čem još* (2002). Ta je osobnost dakako bila prisutna i u svim njegovim predavanjima, seminarima i uopće javnim istupima.

Kad je riječ o Kruninim knjigama, i ovom bih prilikom posebno istakao vrijednost i važnost njegove prve knjige *Jezik i književno djelo*, koja sasvim sigurno, uz Jonkeovu knjigu *Književni jezik i u teoriji i praksi*, Brozovićev *Standardni jezik*, Katičićeve *Jezikoslovne oglede*, Vinceovu knjigu *Putovima hrvatskoga književnog jezika* i Silićevu knjigu *Od rečenice do teksta*, pripada kulturnim knjigama iz naše struke objavljenima u drugoj polovici prošloga stoljeća. Ta je knjiga, s podnaslovom *Ogledi za lingvostilističku analizu književnih tekstova*, na velika vrata uvela stilistička istraživanja kako u kroatistiku tako i u našu sredinu uopće. To ne vrijedi samo za stilističke pristupe književnim djelima, koji se zasnivaju na opisu stilskih postupaka karakterističnih za pojedinoga pisca i za pojedino njegovo djelo, tj. ponajprije na uočavanju i opisivanju tzv. stilema (koje smo u kuloarima

znali nazivati i "krunemima"), nego i za funkcionalnostilistički pristup. Kruno je naime bio prvi koji je u našu sredinu uveo učenje o funkcionalnim stilovima standardnoga jezika (prvi tekst u knjizi *Jezik i književno djelo* iz 1968. godine pod naslovom *Suvremeni jezik – stvarnost različitih stilova* objavljen je prethodno, 1965. godine u časopisu *Pogledi i iskustva u reformi školstva*). Specifično je za profesora Pranjica i to da je, pogotovo nakon prvih dviju knjiga, svoje stilografske raščlambe počeo obilno nadopunjavati zapažanjima o spoznajnim, svetonazorskim, etičkim i kulturološkim dimenzijama pojedinih književnih djela, što mnogim njegovim ogleđima pridodaje vrlo specifičnu filozofičnu dimenziju, pa čak i svojevrsnu umjetničku vrijednost.

Moja generacija (kojoj su, između ostalih, pripadali Velimir Visković, Borislav Pavlovski, Mile Mamić, Jadranka Lasić-Lazić, Danko Plevnik, Goran Kalogjera, Jelena Lužina, Zdravko Krstanović i dr.) slušala je profesora Pranjica s oduševljenjem i zato što je bio više nego atraktivan predavač i zato što je nudio posve nove poglede i na studij jezika i na studij književnosti, a posebno zato što je ta dva studija umio tako spretno i logično povezati da su nam se počeli doimati kao jedna organska cjelina. Kruno je u naše vrijeme (upisali smo studij 1969) bio u punoj snazi i u punom sjaju. Tek se bio vratio iz Amerike i bio je u zvanju docenta. U mom slučaju Kruno je presudno utjecao i na to da se žarište moga interesa okrene prema jezikoslovlju. I dalje sam naravno volio književnost, ali mi se nakon Kruninih predavanja počelo činiti da je jezik na neki način zahvalnija tema znanstvenoga proučavanja jer je konkretniji i dostupniji znanstvenim raščlambama, a da je književnost nekako fluidnija i neuhvatljivija, kao uostalom i svaka druga umjetnost.

Profesor Pranjic analizirao je jezik i stil velikog broja hrvatskih pisaca, uključujući i filologe. Najviše se i najradije bavio Matošem, Krležom i Andrićem, ali je pisao i o Šimiću, fra Grgi Martiću, fra Julijanu Jeleniću, fra Ignaciju Gavranu i drugim bosanskim franjevcima, o Frani Petriću, o I. G. Kovačiću, D. Cesariću, A. Šenoi, G. Krklecu, I. Slamnigu, B. Radakoviću, o S. Ivšiću, o Lj. Jonkeu, o S. Ježiću, o A. Flakeru, o I. Frangešu, o V. Kaleniću itd. Pisao je dakako i o piscima izvan Hrvatske, npr. o Erazmu Roterdamskom, Vuku Karadžiću i Đuri Daničiću, o P. P. Njegošu, o S. Vinaveru, o Maku Dizdaru, o Midhatu Begiću, o Miodragu Popoviću, Branku Ćopiću, o Esadu Mekuliju itd.

Osim kao stilističar prof. Pranjic bio je aktivan i kao suautor (s Lj. Jonkeom, E. Leskovar i I. Škarićem) *Tečaja hrvatskosrpskog jezika* (I-II, 1965), kao prevodilac s ruskoga, francuskoga i engleskoga, posebice kao prevodilac Tolstojeve *Ane Karenjine*, zatim kao urednik, posebno kao suurednik (a Aleksandrom Flakerom) vrlo važne knjige *Hrvatska književnost u evropskom kontekstu* (1978), kao urednik u Centralnoj redakciji Enciklopedije Jugoslavije, kao član uredništva časopisa *Umjetnost riječi* i *Govor* te kao dugogodišnji tajnik Seminara za strane slaviste. Bio je također voditelj Postdiplomskog studija književnosti te mentor u izradi vrlo velikoga broja diplomskih radova, magisterija i doktorata.

Dragi naš Kruno, budi uvjeren da si svojim odlaskom ostavio veliku i bolnu prazninu ne samo u srcima svoje obitelji, posebno svoje djece i svoje supruge Davorke te svoga brata Vlade i njegove obitelji. Ostavio si duboku prazninu i u srcima svih nas koji smo s tobom prijateljevali, ali i u srcima tvojih studenata,

tvojih fakultetskih kolega, tvojih teniskih partnera i svih onih koji su imali čast da te upoznaju, da te slušaju i da s tobom druguju. Neka je pokoj vječni tvojoj širokoj i plemenitoj, bosanskoj duši!

Ivo Pranjković